Pilkapių konstrukcija labai primena 1991 m. tyrinėtą pilkapį, kuris datuojamas V a. pabaiga. Greičiausiai 2003 m. buvo ištirtos nuartų pilkapių liekanos.

SKERSABALĖ BARROW CEMETERY

In 2003 at the southeastern edge of the barrow cemetery of Skersabalė (Trakai district), TIM investigated two supposed barrows (9 and 11). The barrows were severely destroyed, however, it was possible to establish that their slopes were fortified by not large stone pavements. No graves, firesites or stray finds were detected. According to configuration, they are close to the barrow, which was investigated in 1991 and dated back to the end of the 5th century.

KURKLIŲ ŠILO PILKAPYNAS

Eugenijus BUTĖNAS

2003 m. buvo tęsiami archeologiniai tyrinėjimai Kurklių Šilo pilkapyne (A 1413), Anykščių r., pradėti 1998 m. (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 164–166; *ATL 2000 metais*, V., 2000, p. 60–63; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 86–87; *ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 57–59).

2003 m. ištirti du pilkapiai (bendras ištirtas plotas – 208 m^2). Kaip ir kiti tyrinėti šio pilkapyno pilkapiai, jie buvo žalojami miško kvartalinės linijos, priešgaisrinio arimo. 2003 m. tyrinėta pilkapyno ŠV dalis.

Pilkapis 9 (6) (pirmas skaičius rodo tirtų pilkapių numeraciją, o antras – pilkapio eilės numerį detaliame pilkapyno plane, sudarytame 1998 m.) buvo 57 m į Š nuo keliuko, jungiančio Ažušilės k. su plentu Kaunas–Utena, ir miško kvartalinės linijos susikirtimo bei 6 m į P nuo 1999 m. tirto pilkapio 2 (3). Tirtas pilkapis iš V pusės buvo žalojamas miško kvartalinės linijos. Šio pilkapio sampilo būta suspausto pusrutulio formos, kiek nuolaidesne V–ŠV dalimi, apie 0,6 m aukščio bei apie 12 m skersmens. Sampilo pagrinde, PR pakraštyje, buvo žymios jį juosusio užslinkusio griovio ar pailgos duobės liekanos.

Ištyrus pilkapį 9 (6) paaiškėjo, kad jo sampilas buvo 30–40 cm aukščio, o skersmuo – apie 8 m (neskaičiuojant pailgų duobių – griovių – pločio). Jis buvo supiltas iš aplinkinio tamsiai geltonos spalvos smėlio. Sampilo pakraščiuose, ŠR, ŠV ir P pusėse, būta pailgų duobių užapvalintais galais. Jos buvo 2,9x0,6 m, 5,1x0,6–0,8 m, 5,2x0,6–0,7 m dydžio. Duobių gylis svyravo nuo 0,6 iki 0,7 m (skaičiuojant nuo sampilo viršaus). Visų pilkapio sampilą juosusių pailgų duobių užpildas buvo vienodas – tamsiai pilkos, vietomis juodos spalvos su smulkių degėsiukų priemaiša, o dugnai užapvalinti.

Pilkapio sampilo centrinėje dalyje, PV ketvirtyje, užfiksuoti seno kasimo – užslinkusios duobės pėdsakai. Greičiausiai tai „lobių ieškotojų“ palikimas. Jos būta 0,9–1,1 m gylio. Kasant šią duobę buvo suardytas pilkapio pagrindas, kurį sudarė tamsiai pilkos spalvos žemė – smėlis su angliukų priemaiša. Pagrindo storis svyravo nuo 12 iki 27 cm.

Kapų žymių pilkapyje nerasta.

Kitas tirtas pilkapis 10 (5) buvo nutolęs 7 m į ŠR nuo miško kvartalinės linijos bei keliuko, jungiančio Ažušilės k. su plentu Kau-

nas–Utena susikirtimo ir 28 m į Š nuo 2002 m. tirto spėjamo pilkapio 8 (24). Šio pilkapio sampilas buvo žalojamas miško kvartalinės linijos (RPR jo dalis) bei priešgaisrinio arimo, esančio prie keliuko, vedančio į Ažušilės k. (Š–ŠV jo dalis). Pilkapio sampilo būta žemo kūgio formos, apie 0,4–0,6 m aukščio ir 9 m skersmens. Prieš tyrimus nei griovių, nei pailgų duobių prie pilkapio nebuvo matyti.

Ištyrus pilkapį paaiškėjo, kad jo sampilas buvo žemo pusrutulio formos, nuolaidesne ŠR dalimi. Sampilas tesiekė 30–40 cm aukštį, o skersmuo – apie 6–8 m. Pagrindo sluoksnio storis svyravo nuo 8 iki 28 cm, jį sudarė degėsingas su angliukų priemaiša, tamsiai pilkos spalvos smėlis.

Sampilo pakraščiuose, apie 30 cm gylyje (skaičiuojant nuo sampilo viršaus), R ir V pusėse, išryškėjo jį juosusių dviejų griovių užapvalintais galais kontūrai. Griovius Š pusėje skyrė apie 1 m, o P – 2,5 m tarpas („praėjimai"). Atlikus griovių skerspjūvius paaiškėjo, kad jų dugnai užapvalinti, gylis siekia 60–75 cm, skaičiuojant nuo sampilo viršaus, plotis – 0,7–1,1 m. Griovių užpildą sudarė tamsiai pilkos spalvos smėlis, apatinėje dalyje – su smulkių degėsiukų pėdsakais.

Pilkapyje 10 (5) kapų taip pat nerasta.

Remiantis ištirtų pilkapių konstrukcija, juos reikėtų datuoti VIII–X a. ir priskirti Rytų Lietuvos pilkapių kultūrai.

KURKLIŲ ŠILAS BARROW CEMETERY

In 2003 the archaeological explorations started in 1998 were continued in the barrow cemetery of Kurklių Šilas (Anykščiai district). In 2003 the north-western part of barrow cemetery was explored. Two barrows were excavated (total area of 208 m^2). Neither graves nor other findings were unearthed. Basing on configuration of the barrows, they should be dated from the 8th–9th century and attributed to the Eastern Lithuanian Barrow culture.

PAKALNIŠKIŲ PILKAPYNAS II*

Bronius DAKANIS, Zenonas BAUBONIS

Į vietinės reikšmės archeologijos paminklų sąrašą (AV 223) buvo įrašytas Pakalniškių senkapis II, vad. Prancūzkapiais, esantis Neries kairiajame krante, netoli kelio Paneriai–Pakalniškiai (Kaišiadorių r., Paparčių sen.).

Senkapį 1971 m. žvalgė II ir palaikė jį Totorkapiais, o 1977 m. – MMT bei ekspedicija kartografinėje medžiagoje jį pavadino ne Prancūzkapiais, bet taip pat Totorkapiais (tačiau ekspedicijos ataskaitoje senkapis vadinamas Prancūzkapiais ir Totorkapiais), nurodoma, kad juose rasdavo žmonių kaulų ir kažkokių radinių. Siūlyta senkapį patyrinėti, nes gal tai esančios sunaikinto pilkapyno liekanos.

1983 m. MMT ir VICHAGI organizuota kompleksinė ekspedicija spėjo, jog į archeologijos paminklų sąrašą įrašytas senkapis gali būti laidojimo vietos tąsa po Pakalniškių pilkapyno (A294P) ir kad tas pats pilkapių pavadinimas (Prancūzkapiai) suteiktas ir senkapiui. Juoba kad į VDKM yra patekęs žiedas pastorinta priekine dalimi, galintis būti iš vė-

* – 2002 m. tyrinėjimai.